

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 63/06-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť spoločnosti P., a. s., B., zastúpenej advokátkou JUDr. O. S., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na rovnosť vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P., a. s., na rovnosť vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005 porušené bolo.

2. Zrušuje uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je p o v i n n ý uhradiť P., a. s., trovy právneho zastúpenia vo výške 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet právnej zástupkyne JUDr. O. S., P., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. augusta 2005 doručená sťažnosť spoločnosti B., a. s., N. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpenej advokátkou JUDr. O. S., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na rovnosť vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy v konaní vedenom Krajským súdom v Nitre (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 15 Cob 353/2004, ako aj v konaní vedenom Okresným súdom Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 14 Cb 187/04.

Listom zo 7. októbra 2005 oznámila spoločnosť P., a. s., B., ústavnému súdu (na základe jeho výzvy z 26. septembra 2005 za účelom odstránenia rozporov v súvislosti s novým podaním sťažovateľa z 22. septembra 2005), že 31. augusta 2005 bola spoločnosť B., a. s., zrušená bez likvidácie a týmto dňom došlo k jej zlúčeniu so spoločnosťou P., a. s., ktorá prebrala imanie, všetky práva, povinnosti a záväzky zanikajúcej spoločnosti. S účinnosťou od 9. septembra 2005 sa tak spoločnosť P., a. s., B., stala právnym nástupcom sťažovateľa. Dňa 14. októbra 2005 právna zástupkyňa zaslala ústavnému súdu plnú moc už aktuálneho sťažovateľa na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa a pripojených príloh vyplývajú nasledovné rozhodujúce skutočnosti:

Sťažovateľ ako veľkodistributér liekov a zdravotníckych pomôcok v rámci svojej obchodnej činnosti dodal do verejných a nemocničných lekární lieky a zdravotnícke pomôcky, a to na základe kúpnej zmluvy v zmysle § 409 a nasl. Obchodného zákonníka. Dodaním a prevzatím liekov lekárňami vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu kúpnej ceny odberateľom, t. j. lekárňou v zmysle § 447 a nasl. Obchodného zákonníka.

Sťažovateľ uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že lekárne neboli schopné v lehote splatnosti faktúr za dodaný a prevzatý tovar uhradiť mu svoj dlh, dohodli sa na úhrade dlhu formou postúpenia pohľadávok, ktoré lekárne majú voči V. B. Na základe tejto dohody uzavreli jednotlivé lekárne a sťažovateľ podľa § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka zmluvu o postúpení pohľadávky. Touto zmluvou postúpila lekárne svoju pohľadávku sťažovateľovi a na základe dohody o vzájomnom zápočte pohľadávok a záväzkov medzi lekárňou a sťažovateľom bol záväzok lekárne voči sťažovateľovi za dodané lieky vysporiadaný. Sťažovateľ skutočnosť, že sa stal novým veriteľom, okamžite oznámil V. B. (ďalej len „zdravotná poisťovňa“). Táto akceptovala postúpenie pohľadávky a postupne uhradila dlh novému veriteľovi, avšak s niekoľkomesačným omeškaním. Z uvedeného dôvodu si sťažovateľ svoj nárok na úhradu úrokov z omeškania uplatňoval cestou súdu.

Podľa tvrdenia sťažovateľa predmet žaloby – úhrada úrokov z omeškania – v okolnostiach prípadu priamo súvisí s úhradou za poskytovanú zdravotnú starostlivosť. Preto takéto konanie je konaním vo veci poskytovania zdravotnej starostlivosti, ktoré podľa § 4 ods. 1 písm. d) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) je oslobodené od súdnych poplatkov.

Keďže medzitým v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 Cb 187/04 v právnej veci proti žalovanej zdravotnej poisťovni o zaplatenie 257 523,80 Sk už sťažovateľ uhradil súdny poplatok vo výške 12 875 Sk, v nadväznosti na uvedené požiadal okresný súd o jeho vrátenie.

Okresný súd uznesením č. k. 14 Cb 187/04-170 z 21. októbra 2004 žiadosť sťažovateľa o vrátenie súdneho poplatku zamietol. V odôvodnení rozhodnutia poukázal

na to, že obsah zdravotnej starostlivosti je vymedzený v ustanovení § 2 ods. 1, 2 zákona č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 277/1994 Z. z.“). Zdravotnú starostlivosť podľa § 23 citovaného zákona poskytujú štátne a neštátne zdravotnícke zariadenia. Do sústavy zdravotníckych zariadení patria zariadenia uvedené v § 24 ods. 1 zákona č. 277/1994 Z. z. Sťažovateľ ako veľkodistributér liekov a zdravotníckych pomôcok do tejto sústavy nepatrí. Patrí medzi zariadenia podľa § 24 ods. 2 citovaného zákona, ktoré plnia osobitné úlohy v zdravotníctve.

V zmysle uvedeného okresný súd dospel k záveru, že sťažovateľ nie je poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Konanie, v ktorom si uplatňuje nárok na úroky z omeškania, nie je z procesného hľadiska vo vzťahu k žalovanej zdravotnej poisťovni konaním vo veci poskytovania zdravotnej starostlivosti, a preto takéto konanie nie je od súdneho poplatku oslobodené.

Krajský súd rozhodujúc o odvolaní sťažovateľa uznesením č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že predaj liekov lekárňam nie je poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Predmetné konanie preto nie je oslobodené od súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch.

V uvedenom postupe okresného a krajského súdu a ich rozhodnutiach, v ktorých nepriznali sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, vidí sťažovateľ porušenie základného práva na rovnosť účastníkov konania a rovnosť vlastníckeho práva.

Okrem deklarovania porušenia uvedených základných práv v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 15 Cob 353/2004, ako aj v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14 Cb 187/04 sa sťažovateľ domáha v konaní pred ústavným súdom aj zrušenia uznesenia krajského súdu č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005, ako aj uznesenia okresného súdu č. k. 14 Cb 187/04-170 z 21. októbra 2004.

Ústavný súd 1. marca 2006 sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie jeho základného práva na rovnosť vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005, prijal na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 63/06. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania.

Predseda krajského súdu na základe výzvy ústavného súdu v liste doručenom ústavnému súdu 30. mája 2006 uviedol, že podľa jeho názoru *„je predmetné konanie oslobodené od súdnych poplatkov bez ohľadu na to, či si nárok vzniknutý z titulu poskytovanej zdravotnej starostlivosti uplatňuje priamo lekárň (postupca) alebo sťažovateľ (postupník), nakoľko postúpením pohľadávky sa jej charakter nemení, mení sa iba osoba veriteľa. Keďže ust. § 4 ods. 1 písm. d) zákona č. 71/92 Zb. sa vzťahuje na vecné oslobodenie od súdnych poplatkov, t. j. na konanie ako také a nie na osobné oslobodenie od súdnych poplatkov (ods. 2 cit. ust.), nemá osoba navrhovateľa (sťažovateľa) vplyv na oslobodenie alebo neoslobodenie od súdnych poplatkov, aj keď v danom prípade nejde o osobu, ktorá priamo zdravotnícku starostlivosť poskytovala, keďže nejde o zdravotnícke zariadenie, ale o ďalšie zariadenie v zdravotníctve“.*

II.

Ústavný súd na základe spisu krajského súdu sp. zn. 15 Cob 353/2004 a vyjadrení účastníkov konania zistil nasledovné:

Sťažovateľ si uplatňoval prostredníctvom okresného súdu (žalobou doručenou súdu 23. júna 2004) voči zdravotnej poisťovni nárok na zaplatenie poplatku z omeškania v zmysle § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“), ktorý vznikol lekárni v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti pre poistencov zdravotnej poisťovne ako žalovanej, pretože táto neuhradila v zákonnej lehote poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti odplatu za poskytnutú a vyúčtovanú zdravotnú starostlivosť.

Predmetný nárok si sťažovateľ uplatňoval z dôvodu, že na základe zmluvy o postúpení pohľadávok nadobudol od lekárne pohľadávku, ktorú mala lekárka voči zdravotnej poisťovni z titulu poskytovanej zdravotnej starostlivosti.

Okresný súd výzvou z 9. augusta 2004 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu vo výške 12 875 Sk. Sťažovateľ súdny poplatok uhradil 25. augusta 2004. Súčasne požiadal okresný súd o oslobodenie od súdneho poplatku tvrdiac, že konanie vo veciach poskytovania zdravotnej starostlivosti je podľa § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch od poplatku oslobodené. Následne sťažovateľ písomným podaním doručeným okresnému súdu 15. októbra 2004 požiadal súd o vrátenie zaplateného súdneho poplatku vo výške 12 875 Sk podľa § 11 ods. 1 cit. zákona, keďže tento poplatok nebol povinný zaplatiť podľa § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch, pretože ide o vec zdravotnej starostlivosti.

Uznesením č. k. 14 Cb 187/04-170 z 21. októbra 2004 okresný súd žiadosť sťažovateľa o vrátenie zaplateného súdneho poplatku vo výške 12 875 Sk zamietol.

O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005 tak, že prvostupňové rozhodnutie potvrdil.

Krajský súd výkladom § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch dospel k právnenému názoru, že návrhu sťažovateľa o vrátenie zaplateného súdneho poplatku nie je možné vyhovieť. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu okrem iného vyplýva, že *„žalobca si v predmetnom konaní uplatnil právo na úroky z omeškania z dôvodu neuhradenia faktúr za dodané lieky. Predaj liekov lekárňam však nie je poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Predmetné konanie pred súdom preto v zmysle vyššie citovaného ustanovenia poplatkového zákona nie je oslobodené od súdnych poplatkov. Správne preto postupoval súd prvého stupňa, keď žalobcu vyzval na zaplatenie súdneho poplatku a bolo povinnosťou žalobcu vyrubení súdny poplatok zaplatiť“*.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva rovnosti vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy a základného práva rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 15 Cob 353/2004-185 z 28. januára 2005, ktorým tento súd potvrdil uznesenie okresného súdu o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o vrátenie zaplateného súdneho poplatku vo výške 12 875 Sk v konaní o zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 257 523 Sk voči žalovanej, vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 Cb 187/04.

Podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy „Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu“.

Podľa čl. 13 ods. 3 ústavy „Zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky“.

Podľa čl. 13 ods. 4 ústavy „Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ“.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy „Všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní“.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy) tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci.

Ústavně súladný výklad a použitie vo veci sťažovateľa sa týka ustanovenia § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch (v znení platnom do 31. decembra 2005).

V zmysle § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch od poplatku je oslobodené súdne konanie vo veciach zdravotného poistenia, sociálneho zabezpečenia vrátane nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, štátnych sociálnych dávok, sociálnej pomoci a poistenia v nezamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce a garančného fondu a poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Z uvedeného znenia § 4 ods. 1 písm. d) cit. zákona vyplýva, že ide o vecné oslobodenie súdneho konania od platenia súdneho poplatku.

Zákon bližšie nešpecifikuje, ktoré právne vzťahy zo zdravotného, nemocenského, dôchodkového poistenia, sociálneho zabezpečenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti by mali podliehať vecnému oslobodeniu od platenia súdneho poplatku podľa § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch.

Pri vymedzení pojmov „zdravotné poistenie“ a „poskytovanie zdravotnej starostlivosti“ treba vychádzať zo zákonnej úpravy zdravotného poistenia vykonanej predovšetkým zákonom č. 273/1994 Z. z. a zo zákonnej úpravy poskytovania zdravotnej starostlivosti vykonanej najmä zákonom č. 277/1994 Z. z.

Zdravotnou starostlivosťou podľa § 4 zákona č. 273/1994 Z. z. poskytovanou na základe zdravotného poistenia na účely tohto zákona je zdravotná starostlivosť uvedená v osobitnom predpise a zdravotné výkony potrebné na zabezpečenie záväzkov z medzinárodnej zmluvy.

Do sústavy zdravotníckych zariadení poskytujúcich zdravotnú starostlivosť sú zaradené verejné lekárne, pobočky verejných lekární a výdajne zdravotníckych pomôcok [§ 24 ods. 1 písm. t) zákona č. 277/1994 Z. z.].

Zdravotná starostlivosť sa podľa § 1 písm. a) zákona č. 273/1994 Z. z. poskytuje na základe zdravotného poistenia. Zdravotnou starostlivosťou poskytovanou na základe zdravotného poistenia je okrem iného aj poskytovanie liekov, zdravotníckych pomôcok a zdravotníckych potrieb. Podľa § 38 ods. 1 zákona č. 273/1994 Z. z. poisťovňa na výkon zdravotnej starostlivosti uzatvára so zdravotníckymi zariadeniami zaradenými do siete zdravotníckych zariadení zmluvy o poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Zariadenia, ktoré patria do siete zdravotníckych zariadení poskytujúcich zdravotnú starostlivosť, vymenúva § 24 ods. 1 zákona č. 277/1994 Z. z. Podľa § 24 ods. 1 písm. t) cit. zákona sústavu zdravotníckych zariadení, okrem iného, tvoria aj verejné lekárne. Obdobné vymedzenie pojmu liečebnej starostlivosti vyplýva aj z § 3 zákona č. 98/1995 Z. z. o liečebnom poriadku.

Vychádzajúc z citovanej právnej úpravy treba dospieť k záveru, že poskytovanie liekov pre poistencov zdravotných poisťovní lekárňami je poskytovaním zdravotnej starostlivosti. I keď lekárne s poisťovňami pre výkon tejto starostlivosti uzatvárajú zmluvy podľa Obchodného zákonníka, nemení to nič na skutočnosti, že ich obsahom je výkon zdravotnej starostlivosti pre poistencov podľa § 38 ods. 3 zákona č. 273/1994 Z. z. Konania, predmetom ktorých sú nároky, ktoré vznikli pri výkone zdravotníckej starostlivosti, sú konaním vo veciach poskytovania zdravotnej starostlivosti a týka sa ich ustanovenie § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch, t. j. že sú vecne od súdnych poplatkov oslobodené.

Z ustanovení zákona o zdravotnom poistení nemožno vyvodit', že zdravotná poisťovňa môže poskytnúť úhradu len zdravotníckemu zariadeniu. Pokiaľ v ustanoveniach uvedeného zákona sa uvádza, že zdravotná poisťovňa poskytuje úhradu za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, možno z uvedených ustanovení nanajvýš vyvodit' to, že zdravotná poisťovňa je povinná splniť povinnosť vyplývajúcu z obsahu záväzkového právneho vzťahu voči zdravotníckym zariadeniam, s ktorými uzatvorila zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti (pri nevyhnutnej a neodkladnej zdravotnej starostlivosti v naliehavých prípadoch aj voči iným zdravotníckym zariadeniam).

Zo zmluvy o poskytovaní zdravotníckej starostlivosti je zdravotná poisťovňa v postavení dlžníka a zdravotnícke zariadenie v postavení veriteľa, ktorému nič nebráni, aby svoju pohľadávku postúpil novému veriteľovi, ktorým môže byť aj iný subjekt než zdravotnícke zariadenie. Postúpenie pohľadávky spočíva v tom, že na základe zmluvy uzavretej v písomnej forme medzi doterajším veriteľom (postupcom) a treťou osobou (postupníkom) postúpi pôvodný veriteľ svoju pohľadávku voči dlžníkovi novému veriteľovi, a to buď za odplatu alebo bezodplatne. Postupník sa stane novým veriteľom, nadobúda pohľadávku s príslušenstvom a právami s ňou spojenými. K platnosti zmluvy o postúpení pohľadávky sa nevyžaduje súhlas dlžníka, postúpenie však nemôže odporovať dohode s dlžníkom.

V zmysle § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka poplatok z omeškania je príslušenstvom pohľadávky.

Postúpením pohľadávky sa dlžníkovo postavenie nemení. Skutočnosť, že lekárňu svoju pohľadávku voči zdravotnej poisťovni postúpila tretiemu subjektu, spoločnosti dodávajúcej lieky a zdravotnícke pomôcky (zmena veriteľa), nemá vplyv na obsah pohľadávky (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 36/03). Na tomto závere nemôže meniť ani to, že ide o pohľadávku zo záväzkového právneho vzťahu medzi zdravotníckym zariadením a zdravotnou poisťovňou v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

Ak vo všeobecnosti pod konaním vo veciach zdravotného poistenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti možno rozumieť konanie, predmetom ktorého sú nároky vyplývajúce z právnych vzťahov upravovaných právnymi predpismi o zdravotnom poistení a poskytovaní zdravotnej starostlivosti, z hľadiska aplikácie citovaného ustanovenia § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch niet žiadneho rozumného dôvodu pre členenie uvedených nárokov na primárne a druhotné. Nemožno preto považovať za správny zužujúci výklad tohto ustanovenia, podľa ktorého sa oslobodenie od súdnych poplatkov má vzťahovať len na konanie, predmetom ktorého sú nároky vyplývajúce z tzv. primárnych vzťahov zo zdravotného poistenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti.

V okolnostiach prípadu lekárne postúpili svoju pohľadávku voči zdravotnej poisťovni sťažovateľovi ako svojmu dodávateľovi, veľkodistributérovi liekov a zdravotníckych pomôcok, predstavujúcu istinu spolu s príslušenstvom, t. j. vrátane poplatku z omeškania za omeškané úhrady faktúr za lieky.

Práve takýto nárok sťažovateľa na zaplatenie poplatku z omeškania za oneskorene uhradené faktúry, ktorými bola vyúčtovaná zdravotná starostlivosť poskytnutá lekárňou, je v merite veci predmetom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 14 Cb 187/04. Ide o nárok priamo vyplývajúci z ustanovenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení do 15. júla 2004, pri splnení podmienok v ňom uvedených. Uplatňovaný nárok je vyvodzovaný z právneho vzťahu upraveného zákonom č. 273/1994 Z. z., preto konanie o tomto nároku je konaním vo veci zdravotnej starostlivosti a ako také je vecne oslobodené od súdneho poplatku.

Aj keď rovnosť obsahu a ochrany vlastníckeho práva nie je absolútna, treba uviesť, že prípadná nerovnosť by mohla byť ústavne akceptovateľná iba vtedy, keby bola objektívne a rozumne zdôvodnená, to znamená, keby sledovala legitímny cieľ a keby medzi týmto cieľom a prostriedkami prijatými na jeho dosiahnutie existoval vzťah proporcionality. Pretože nerovnosť medzi subjektami v otázke oslobodenia od súdneho poplatku v konaní, v ktorom si uplatňujú nároky vyvodzované z právneho vzťahu upraveného zákonom o zdravotnom poistení, nie je v zásade spôsobilá na dosiahnutie inak legitímneho cieľa (zlepšenia zdravotnej starostlivosti), už z tohto dôvodu nemôže byť ani ústavne akceptovateľná.

Ak uplatnenie pohľadávky za úhradu vydaných liekov pre poisťencov je oslobodené od platenia súdnych poplatkov, je oslobodené i uplatnenie príslušenstva tejto pohľadávky predstavujúcej poplatok z omeškania, a to aj v prípade, ak doterajší veriteľ (lekárňou) svoju pôvodnú pohľadávku postúpi postupníkovi (distributérovi liekov a zdravotníckych pomôcok).

Nepripriznanie práva na oslobodenie od súdnych poplatkov v takom prípade je v rozpore s čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy, ako aj s princípom rovnosti a zákazom diskriminácie, ktorý vyplýva z čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné“.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy „Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať“.

Zásada rovnosti občanov pred zákonom ustanovená v čl. 12 ods. 1 ústavy sa v občianskom súdnom konaní transformuje do zásady rovnosti účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) a vzťahuje sa na všetky materiálne a procesné zákony a na každého. Rovnosť pred súdom je len výrazom rovnosti strán pred zákonom, v tomto prípade pred Občianskym súdnym poriadkom. Z toho vyplýva, že rovnosť pred zákonom a rovnosť pred súdom je obsahom toho istého pojmu a znamená rovnaké postavenie oboch procesných strán pri aplikácii hmotných i procesných predpisov ktorýmkoľvek súdom voči ktorémukoľvek účastníkovi konania. Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a rovnakého procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd (PL. ÚS 43/95).

V posudzovanej veci sa označeným krajským súdom vyvodil záver o tom, že právo na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch sťažovateľovi ako veľkodistributérovi liekov a zdravotníckych pomôcok nepatrí preto, lebo predaj liekov lekárňam nie je poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

Neprihliadol pritom bez relevantného dôvodu na uvedené a listinnými dôkazmi preukázané sťažovateľove tvrdenia, že predmetom konania je v skutočnosti pohľadávka,

ktorá vznikla z právneho vzťahu pôvodne medzi lekárňou a zdravotnou poisťovňou a na sťažovateľa prešla postúpením. Ide tak o uplatňovanie majetkového práva sťažovateľa, ktoré nepochybne vzniklo zo záväzkového právneho vzťahu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a ktoré podlieha vecnému oslobodeniu od súdnych poplatkov v zmysle § 4 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch.

Keďže ustanovenie § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch sa vzťahuje na vecné oslobodenie od súdnych poplatkov, t. j. na konanie ako také, a nie na osobné oslobodenie od súdnych poplatkov (ods. 2 cit. ust.), podľa názoru ústavného súdu nie osoba veriteľa, ale charakter pohľadávky, t. j. nárok vzniknutý z titulu poskytovanej zdravotnej starostlivosti, je právnym dôvodom na oslobodenie od súdnych poplatkov v súdnom konaní o jej uplatňovanie. Porušenie právnych povinností zo strany zdravotnej poisťovne (neplatenie alebo oneskorené platenie) pri zabezpečovaní zdravotnej starostlivosti nemôže viesť k zhoršeniu ktoréhokoľvek z reťazca veriteľov pri uplatňovaní a súdnom vymáhaní takýchto pohľadávok.

Z tohto dôvodu je ústavný súd toho názoru, že ak odvolací súd akceptoval výklad § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch tak, ako ho vykonal okresný súd, porušil tým základné právo rovnosti vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy a základné právo rovnosti účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 ústavy v tom zmysle, ako už bol uvedený.

IV.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Na základe citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie označeného krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie za účelom opätovného prejednaní a rozhodnutia v odvolacom konaní.

V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze [§ 56 ods. 3 písm. b), ods. 6 zákona o ústavnom súde]. Viazanosť krajského súdu sa vzťahuje na ústavne súladný výklad a použitie ustanovenia § 4 ods. 1 písm. d) zákona o súdnych poplatkoch v predmetnej veci (rozhodnutí o odvolaní) tak, ako je uvedený v bode III tohto nálezu, s ktorým je nezlučiteľný taký postup a rozhodnutie krajského súdu, ktorým nevyhovelo návrhu sťažovateľa o vrátenie zaplateného súdneho poplatku. Označený krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

V.

Ústavný súd napokon rozhodoval aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré vznikli jeho právnej zástupkyňi, a to za dva úkony právnej pomoci.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania krajským súdom.

Právna zástupkyňa vykonala úkony právneho zastúpenia v prospech sťažovateľa v roku 2005. Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je ocenený peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Vzhľadom na svoju doterajšiu

judikatúru (porušenie základného práva alebo slobody nie je v zásade ocniteľné v peniazoch) postupoval ústavný súd pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľky podľa ustanovenia § 11 ods. 2 v spojení s § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava vecí, podanie vo veci samej 2 501 Sk za jeden úkon právnej pomoci, t. j. za dva úkony spolu 5 002 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. dvakrát 150 Sk, spolu 300 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2006